

D'Annunzio Triumf smrti

Ippolita uviděla skupinu mužů opírajících se o zábradlí, jak hledí dolů na silnici, a s výkřikem se zastavila:

„Co se stalo?“

Trochu jí přeběhl mráz po zádech a mimoděk chytila Giorgio za paži, jako by ho chtěla zadržet.

Giorgio se podíval, na co si muži ukazují.

„Asi někdo skočil dolů,“ řekl.

Pak dodal: „Chceš se vrátit?“

Zaváhala trochu, protože byla zvědavá a zároveň trochu poděšená.

„Ne, pojďme dál,“ odpověděla.

Šli dál po bulváru podél zábradlí. Ippolita naprosto nevědomky zrychlovala krok a směřovala ke skupině zvědavců.

Pincio bylo to březnové odpoledne skoro liduprázdné. V šedivém hluchém vzduchu umíraly řídké hlasy.

„Je to tak,“ řekl Giorgio. „Někdo se zabil.“

Zůstal stát nedaleko skupiny. Všichni se se zájmem dívali na pás silnice pod sebou. Byli to obyčejní lidé a jejich tváře neprozrazovaly žádný soucit ani smutek. Nehybnost jejich pohledu spíš vyjadřovala zvířecí překvapení.

Přiběhl jakýsi mladík lačný pohledu na mrtvého.

„Už tam není,“ řekl mu kdosi. Muž se naklonil a v hlase měl nedefinovatelný posměšný přízvuk, jako by mu dělalo dobře, že se na to divadlo nemohou už další dívat. „Už tam není. Odesli ho.“

„Kam?“

„Do Santa Maria del Popolo.“

„Byl mrtvý?“

„Mrtvý.“

Jiný, hubený a bledý muž se širokou vlněnou šálou kolem krku, se naklonil přes zábradlí, vytáhl z úst dýmku a zeptal se nahlas: „Zůstalo tam něco?“

Měl zkrivená, jakoby jizvou po spálenině stažená ústa a křečovitý výraz, jako by měl neustále na jazyku chuť hořké sliny, kterou nelze polknout, a zdálo se, že jeho hlas vychází odněkud z hloubi jeskyně.

„Zůstalo tam něco?“

Dole na silnici se u zdi skláněl drožkář. Přihlížející ztichli a znehybněli v očekávání odpovědi. Na kameni bylo vidět pouze načernalou skvrnu.

„Trochu krve,“ odpověděl drožkář a znovu se sklonil a šfoural špičkou hole do skvrny.

„A co ještě?“ zeptal se znovu muž s dýmku.

Drožkář se narovnal a na špičce hole měl něco, co ti nahore nemohli rozpoznat.

„Vlasy.“

„Jaké barvy?“

„Blond.“

Hlasy nad propastí mezi dvěma vysokými zdmi znovu vybuchly.

„Giorgio, pojď!“ zašeptala prosebně rozechvělá a trochu pobledlá Ippolita a stáhla svého partnera, který se nakláněl přes zábradlí nedaleko skupiny mužů, jako by ho ta hrůzná scéna také přitahovala.

Kolem místa tragédie prošli beze slova. V obou bolestně hlodala myšlenka na smrt a v tváři se jim zračila bolest a smutek.

Řekl: „Blahoslavení jsou mrtví, protože už nepochybují.“

A ona: „To je pravda.“

V jejích unavených slovech zněla nekonečná sklíčenost. Sklonila hlavu a s hořkostí a lítostí v hlase dodala:

„Ubohá láska!“

„Jaká láska?“ zeptal se zvědavě Giorgio.

„Naše.“

„Myslíš, že končí?“

„Ale ne ve mně.“

„Snad ve mně?“

Špatně potlačený hněv mu zjitřoval hlas. Díval se na ni a opakoval: „Ve mně? Odpověz!“

Zmlkla a sklonila hlavu.

„Neodpovídáš? Víš dobře, že jsi neřekla pravdu.“

Po chvíli, kdy si oba uvědomili nevyjádřitelnou hořkost z toho, že si navzájem čtou v duši, pokračoval:

„Tak začíná agonie. Ty si ji ještě neuvědomuješ, ale já, od té doby, co ses vrátila, se na tebe neustále dívám a každý den v tobě objevuji něco nového...“

„Co nového?“

„Špatného, Ippolito... Je hrozné milovat a mít stále před očima jasný obraz...“

Žena téměř prudce zavrtěla hlavou a odmlčela se. Znovu, jako už tolikrát předtím, stáli oba milenci proti sobě jako dva nepřátelé. Každý z nich se cítil zraněn nespravedlností podezření a vnitřně se proti tomu bouřil hluchým hněvem, který někdy vybuchl na povrch krutými a nenapravitelnými slovy, vážným obviněním. Pocítili nepřekonatelnou touhu týrat se, píchat, mučit si srdce.

Ippolita se zachmuřila. Zmlkla, svrátila obočí a stiskla rty, zatímco Giorgio se na ni díval s vyzývavým úsměvem.

„Tak to začíná,“ začal znovu a neustále ji ostře pozoroval. „Cítíš v duši nepokoj, jakousi netrpělivost, kterou nevíš, jak udusit. Když jsi u mě, z hloubi tvé duše se ozývá něco, co je proti mně, téměř instinktivní odpor, a musíš se neustále nutit, abys se mnou mohla promluvit byť jediné slovo, a navíc nechápeš, co ti říkám, a hlas ti i při bezvýznamné odpovědi ztvrdne.“

Neudělala nic, aby ho přerušila. To ticho ho zraňovalo, a tak pokračoval: „Podívej se, nic ti nevyčítám. To není tvoje chyba. Každá lidská duše má v sobě určité dané množství citové síly, kterou může vydat v lásce. Toto množství se ale nutně časem spotřebuje jako každá jiná věc. Když je síla vyčerpána, nic na světě nezabrání tomu, aby láska skončila. A ty mě miluješ už dlouho, skoro dva roky. Druhého dubna budeme mít druhé výročí. Myslelas na to?“

Zavrtěla hlavou. Opakoval polohlasem jakoby sám sobě:

„Dva roky!“

Došli k lavičce a usedli. Když si Ippolita sedala, vypadala unaveně a skoro vyčerpaně. Po ulici jel těžký černý kočár a pod koly mu skřípal písek; z via Flaminia sem dolehl břeskný hlas trumpet a pak se znovu mezi stromy rozhostilo ticho. Začalo slabě pršet.

„To druhé výročí bude trochu pohřební,“ opakoval nelístopně Giorgio k mlčící ženě. „A přece bychom je měli oslavit. Já mám rád hořkou chuť.“

Ippolita vložila svou bolest do nečekaného úsměvu. Pak řekla sladce:

„Proč tolik zlých slov?“ A dlouze se Giorgiově zadívala do očí. Oba znovu pocítili nevyjádřitelnou hořkost nad tím, že si čtou v duši. Věděla, jakou strašlivou nemocí je stížen její mileneček, a velmi dobře znala tajemnou příčinu této zařehoklosti. Po chvíli, aby ho donutila mluvit a vyjavit své trápení, dodala:

„Co je ti?“

Rozpačitě přijal tento tón plný dobroty, který nečekal. Tón hlasu jako by ho přistihl a odpouštěl mu, a on začal pociťovat, jak mu v nitru roste pocit soucitu se sebou samým, až se celé jeho bytosti zmocnilo hluboké dojetí.

„Co je ti?“ opakovala Ippolita a dotkla se jeho ruky, skoro jako by chtěla i smyslově zvětšit moc své dobrotivosti.

„Co je mi?“ odpověděl. „Miluji.“

Jeho slova ztratila veškerý důraz. Ukázal svoji nezhojitelnou ránu a litoval se. Nejasný hněv k ženě, který se začínal rodit na dně jeho duše, téměř odezněl. Přiznával si, že by bylo nespravedlivé vůči ní nemilovat ji, a uvědomoval si řád osudových nutností. Jeho bída nepřicházela od žádné lidské bytosti, ale ze samé podstaty života. Bolet ho měla nikoli milénka, ale láska. Láska, k níž se zcela přirozeně přimkl celou svou bytostí, ta láska patřila k největším pozemským smutkům. Byl s tímto největším zármutkem svázán snad až do smrti.

A protože zamyšleně mlčel, zeptala se Ippolita: „Ty si, Giorgio, tedy myslíš, že tě nemiluji?“ „Víš, já si myslím, že mě miluješ,“ odpověděl, „ale můžeš mi nějak dokázat, že zítra, za měsíc, za rok budeš stejně šťastná jako dnes, že jsi moje? Můžeš mi dokázat, že teď, v tomto okamžiku, jsi zcela moje? Co tvého je mé?“

„Všechno.“
„Nic, nebo skoro nic. Nemám, co bych chtěl mít. Neznám tě. Jako každý člověk skrýváš v sobě svět, který je mi nepřístupný a který mi nepomůže otevřít ani ta nejžhavější vášně. Z tvých pocitů, citů a z tvých myšlenek znám jen malou část. Slovo je nedokonalé. Duše je neshleditelná. Ty mi svou duši dát nemůžeš. I v nejtěžším opojení jsme dva, oddělení, cizí, vnitřně sami. Líbám tě na čelo a pod tím čelem se možná zrovna rodí myšlenka, která nepatří mně. Mluvíš s tebou a možná že některá věta vzbuzuje v tvé duši myšlenku na dávne časy, nikoli na moji lásku. Přejde kolem muž a podívá se na tebe a v tvé duši to vyvolá nějaké hnutí, které já nemohu znát. A nevím ani, kolikrát odraz tvého dřívějšího života osvítlí současný okamžik... A právě z toho života mám bláznivý strach! Jsem vedle tebe a někdy mě celého zaplaví něha pouhé tvé přítomnosti. Hladím tě, poslouchám tě, mluvím s tebou a zcela se ti přítomně oddávám. Najednou mě zamrazí myšlenka, zda v tobě nevědomky nevyvolávám vzpomínku, fantazma pocitu, který jsi už poznala, melancholii z velmi vzdalekých dnů. Nikdy ti nebudu umět vypovědět celé své utrpení. To teplo, které mi dával iluzorní cit nevím jakého intimního spojení mezi tebou a mnou, najednou zmizelo. Unikáš mi, vzdaluješ se mi, stáváš se nedostupnou. A já zůstávám strašně sám. Deset, dvacet měsíců intimního přátelství nejsou nic. Zdáš se mi cizí, jako když jsi mě ještě nemilovala. A já už tě nehladím, nemluvíš už s tebou, zavírám se, bráním jakémukoli vnějšímu přiznání, bojím se, že i ten nejmenší pohyb by mohl ze dna tvé duše zdvihnout ty tajemné usazeniny, které tam zanesl život. A v tu chvíli k nám přichází to dlouhé, hořké mlčení, kterým se zbytečně užívají síly srdce. Ptám se tě: „Nač myslíš?“ A ty mi odpovíš: „Nač myslíš ty?“ A já neznám tvou myšlenku, ani ty neznáš moji. Ta rýha se neustále prohlubuje, až je z ní propast. A pohled do ní je hrůzný, že se v jakémsi slepém instinktu vrhám na tvé tělo, tisknu tě, dusím a netrpělivě čekám, až tě budu mít. Rozkoš je velká jako nikdy předtím. Která rozkoš však může nahradit chvíle nekonečného smutku, jež následují?“

Ippolita odpověděla: „Já to necítím. Víc se oddávám. Snad tě víc miluji.“

Tento důkaz nadřazenosti se znovu dotkl toho slabocha. „Přilíš přemýšlíš,“ dodala Ippolita. „Přilíš se zabýváš svými myšlenkami. Možná že tě vlastní myšlenky přitahují víc než já, protože jsou stále nové a stále jiné. Zatímco já jsem ztratila vše, co na mně bylo nového. Na začátku naší lásky jsi byl méně zamyšlený a spontánnější. Ještě ses nenaučil mít rád hořkou chuť věcí, víc jsi mě líbal, než mluvil. Sám jsi říkal, že slovo je nedokonalé, a tak není třeba je příliš používat. Teď je užíváš příliš a téměř vždy s krutostí.“

Po chvíli ticha, vábena jednou větou, nemohla odolat touze ji vyslovit a dodala: „Pitva předpokládá mrtvolu.“

Vzápětí toho však zalitovala. Věta jí připadala velmi vulgární a málo vhodná pro ženu. Litovala, že si neodpustila ten odpošléjší a sladký tón, ze kterého byl Giorgio tak zmatečný. Znovu se zachovala jinak než jako klidná a jemná těšitelka svého přítele.

„Vidíš,“ řekla a v hlase jí zazněla lítost, „kazíš mě.“

Usmál se. Oba cítili, že v té hádce zranili především lásku.

Kolem projel prelátský kočár tažený dvěma černými koňmi s podvázanými ocasy. Stromy začaly hrát všemi barvami a vzduch bledl ve velkém zapadajícím slunci. Nad Palatinem a Vatikánem visely nafialovělé olověné mraky. Za ostrými vrcholky cypřišů se do Monte Maria zapíchl jako síra žlutý pruh světla, rovný jako meč.

Giorgio si myslel: Miluje mě ještě? A proč se tak zlobí? Cítí snad, že říkám pravdu, nebo že něco by mohlo být pravda? Tato zloba je příznačná. A nenosím také já ve svém nitru tuto hluchou a neustávající zlobu? Znáš však pravou příčinu svého pocitu. Žárlím. Na co? Na všechno. Na všechny věci, které se jí odrážejí v očích...

Podíval se na ni. Je dnes krásná. Je bledá. Líbila by se mi, kdyby byla stále nemocná, stále utrápená. Když má barvu, zdá se mi jiná. Když se směje, nemohu se ubránit pocitu nepřátelství, téměř hněvu na její smích. Ne však vždycky.

Jeho myšlenky se ztrácely v odpolední. Nejasně si uvědomil jakousi tajemnou spojitost mezi podobou večera a své milenkou a udělalo mu to dobře. Z té bledé snědé tváře prosvítal pod pokožkou lehký odlesk fialové barvy. Kolem krku měla lehounký žlutý šátek, který odhaloval dvě malá mateřská znaménka. Je velmi krásná. Její tvář má téměř stále hluboký a vášnivý výraz. V tom je tajemství jejího kouzla. Její krása mě nikdy neunaví. Stále mě žene do snu. Co vytváří tu její krásu? To bych neuměl říct. Hmotně krásná není. Někdy jsem při pohledu na ni překvapivě pocítil rozčarování. Její rysy mi připadaly neurčité, jako by za nimi nebylo ducha. Má však tři božské dary, které jí činí krásnou: čelo, oči, ústa. Ty jsou božské.

V myšlenkách si představil její úsměv. Co mi to včera vyprávěla? Něco o své sestře, nevzpomínám si. U sestry v Miláně se událo něco komického, když tam byla na návštěvě... To jsme se nasmáli!... Mohla se tedy smát, když byla daleko ode mne, mohla být veselá. A já mám od ní dopisy. Ve všech je spousta smutku, pláče, beznadějných touhy.

Zdálo se mu, že ho něco bodlo, a pak ho zachvátil zmatený neklid, jako by stál před vážným a nenapravitelným, avšak až příliš jasným faktem. Byl to přirozený úkaz citového přepínání v představě. Tento nevinný výbuch smíchu se změnil ve veselí, kterému se oddávala každý den, každou hodinu, celou tu dobu, co byla pryč. Ippolita si žila veselým, obyčejným životem s lidmi, které neznal, s přáteli švagra, s obdivovateli, s hloupými lidmi. Její dopisy plné bolesti lhalily. Vybavil si doslova část jednoho dopisu.

Život je tady nesnesitelný. Stále nás obtěžují přátelé a přítelkyně, nenechají nás ani hodinu na pokoji. Ty víš, co je to milánská srdečnost... V duchu se mu vyjevil jasný obraz: Ippolita uprostřed měšťáků, úředníků, advokátů a obchodníků. Na všechny se usmívá, podává jim ruku, poslouchá hloupé žvatláni, odpovídá stejně hloupě a zapadá do vší té vulgarity.

V tu chvíli cítil na srdci celou váhu utrpení, které pocítoval ty dva roky vždycky, když pomyslel na to, jak jeho milénka žije mezi neznámými lidmi, když není s ním. Co dělá? S kým se vidí? Jaký vztah má k lidem, které zná a s nimiž žije? Věčné otázky bez odpovědí.

Celý zkormoucený si pomyslel: Každý z těch lidí jí něco bere a tím ubírá i mně. Nikdy se nedovím, jaký vliv na ni ti lidé měli. Jaké pocity a myšlenky v ní vyvolali. Je krásná, svůdná, má tu krásu, která bičuje muže a činí je žádostivými. Ten strašný dav po ní touží. Touha muže prosvítá do pohledu a pohled je svobodný. A žena se oddává pohledu toho, kdo po ní touží. Co cítí žena, když si všimne, že někdo po ní touží? Určitě nezůstane chladná. Něco se v ní musí pohnout. Musí pocítit buď odpor, nebo zachvění. Kterýkoli muž

může tedy vyvolat vášně v ženě, která mě miluje. Jak mi tedy patří?

Silně trpěl, protože jeho myšlenky byly doprovázeny fyzickými představami.

Miluji Ippolitu, miluji ji, řekl bych, že vášnivě a bez konce, kdybych nevěděl, že každá lidská láska jednou skončí. Miluji ji a nepředstavuji si jinou rozkoš, než je ta, kterou mi dává. Přesto ale jsem při pohledu na jinou ženu pocítil touhu. Nejednou mi ženské oči zanesly do duše melancholii. Nejednou jsem pomyslel na kolemdoucí ženu, na ženu, již jsem potkal v salonu, na milénku přítele, a ptal jsem se: Jak asi miluje? Jaké je její rozkošné tajemství? A po určitou dobu tato žena jitrila moji představivost, ne sice příliš živě, ale to naléhavěji, a stále se vracela. Jednou jsem dokonce v duchu viděl takový obraz, když jsem hladil Ippolitu. Proč

by tedy i ji nemohla přepadnout touha po jiném muži? Kdybych měl dar vidět jí do duše a spatřil bych, že v ní hárá taková touha, být jen na okamžik, určitě bych svoji milenkou nepovažoval za neposkvrněnou a myslím, že bych bolestí zemřel. Nikdy se však o tom nepřesvědčím, protože příroda chce, aby duše mé milenkou byla neviditelná a nepolapitelná, přestože je násilí vystavena víc než tělo. Ale možnost existuje. Možná že se právě teď ve svém nitru zahleděla na nedávnou skvrnu a vidí, jak se rozpouští.

Pocítil silnou bolest.

Ippolita se ho laskavě zeptala: „Co je ti? Na cos myslel?“

Odpověděl: „Na tebe.“

„Jak?“

„Špatně.“

Ippolita si povzdychla. Pak se zeptala: „Půjdeme?“

Odpověděl: „Půjdeme.“

Vstali. Šli zpět cestou, kudy přišli. Ippolita se slzami v hlase tiše řekla: „Jak smutný večer, lásko moje!“

Zastavila se, jako by chtěla zachytit a okusit smutek rozpuštěný v umírajícím dni. Pincio teď už bylo liduprázdné, tiché, zalité fialovým stínem, v němž herny svítily bíle jako hroby. Město pod nimi zaléhal popel. Řídce padaly kapky deště.

„Kam dnes večer půjdeš?“ zeptala se. „Co budeš dělat?“

S lítostí odpověděl: „Nevím, co budu dělat.“

Stáli u sebe, trpěli a mysleli oba na známé velké utrpení, které je čeká. Věděli, jak hrozně zapůsobí noční obrazy na jejich bezbranné duše.

„Jestli chceš, přijdu dnes v noci k tobě,“ řekla bázlivě.

Milenc, který cítil v nitru hryzení slepé žárlivosti a kterého jako by něco hnalo, aby byl zlý, aby se pomstil, odpověděl: „Ne.“

Srdce se však vzpíralo. Nemůžeš být bez ní dnes v noci, nemůžeš, nemůžeš. A přes slepou nenávist a jasné vědomí absolutní bezmocnosti pocítil jakési vnitřní chvění, podivné chvění jakoby exaltující hrdoosti, jež pocházela z velké vášně, která ho měla v moci. Říkal si v duchu: Nedokážu být dlouho bez ní, dnes v noci to nedokážu. Přepadl ho tajemný pocit, jako by ho ovládala cizí síla. Duši mu obestřela tragická mlha.

„Giorgio!“ zvolala poděšeně Ippolita a stiskla mu ruku.

Zachvěl se. Poznal místo, kde se předtím zastavili a dívali na krvavou skvrnu po sebevrahovi na dolní silnici. Zeptal se:

„Máš strach?“

Držíc ho stále za ruku odpověděla: „Trochu.“

Dlouze se odmlčel, ale Ippolita nepromluvila a čekala, až bude pokračovat. Cítila jemnou rozkoš z jeho vyprávění a kouř z cigarety jí připadal jako další závoj přes mlhavou vzpomínku.

„Bylo to v únoru. Byl jsem tehdy v Orvietu. Mám dojem, že jsem si chtěl u Alinariho dokonce koupit fotografii toho Dómu. A vtom jsi kolem prošla ty! Tak bledou, jako jsi byla tehdy, jsem tě později viděl už jen dvakrát nebo třikrát. Nedovedeš si, Ippolito, představit, jak jsi byla bledá. Už se mi nikdy nepodařilo spatřit něco podobného. Pomyslel jsem si: Co je to za ženu? Ta nemůže mít v žilách ani kapku krve. Byla to nadpozemská bledost, která z tebe dělala nehmotnou bytost v té modři, která padala z nebe na dláždění. Nedíval jsem se na muže, který tě doprovázel, nechtěl jsem jít za tebou, ani ses na mě nepodívala. Vzpomínám si na tuto podrobnost: nedaleko ses zastavila, protože na chodníku překážel lampář. Vidím stále plamínek na konci tyče, jak najednou zapálil lampu, která tě osvětlila!“

Ippolita se usmála, ale v jejím úsměvu bylo trochu melancholie, té podivné melancholie, která se zmocňuje ženy, když se dívá na svůj portrét z mládí.

„Ano, byla jsem bledá,“ řekla. „Vstala jsem totiž krátce předtím z postele po tříměsíční nemoci. Spatřila jsem smrt.“

Do okna zabušil prudký déšť. Stromek se ve větru rozkýval, jako by jím cloumala ruka, která ho chce vytrhnout. Oba se několik minut dívali na zuřivý pohyb, jenž vypadal jako důkaz vědomého života v bledosti, nahotě a otrocké nehybnosti kraje. Ippolita pocítila téměř soucit. To utrpení, které stromu připisovali, je přivádělo k vlastní trýzni. Oba v duchu měřili tu velkou samotu, jež ležela kolem té bídne budovy, kolem níž projížděly chvílemi vlaky plné cestujících, z nichž každý veze ve svém srdci jiné strážně. V duších obou milenců se rychle střídaly smutné obrazy, vyvolané stejnými věcmi, na něž se předtím dívali veselými očima. A když se obrazy zase rozptýlily a vědomí zase nabralo vrchu, oba z toho pocítili jedinou nepopsatelnou hořkost, zármutek nad nenávratně ztracenými dny.

Jejich láska měla v sobě dlouhou minulost a táhla za sebou ohromnou tajemnou síť plnou mrtvých věcí.

„Co je ti?“ zeptala se Ippolita trochu změněným hlasem.

„A co je tobě?“ zeptal se Giorgio a pohlédl na ni.

Žádný na otázku neodpověděl. Zmlkli a dívali se znovu z okna. Nebe vypadalo, jako by se zároveň smálo i plakalo. Na jeden z kopců dopadl sluneční paprsek, pokryl ho lehce zlatem a zhasl. Zasvítily se další paprsky a pohasly.

... Dostala velký strach, že by mohl oplakávat dávnou ženu, vzdychat nad prožitými něžnostmi, myslet si, že vrchol opojení je už pryč.

Myslela si: Jeho vzpomínky mi naplnily duši melancholií. Sotva jsem zadržela slzy. Možná že i on má uvnitř smutek. Kdoví, jak je smutný! Že by minulost doléhala tak těžce na lásku? Myslela si: Možná je mnou unaven. Neví to snad, a ani si to nepřipustí, stále si něco namlouvá. Možná že už mu nepůsobím žádnou radost a jsem mu možná drahá jen proto, že ve mně nachází důvody k zármutku a žalu. Já také pocítuji po jeho boku jen zřídka radost, já také trpím, a přece ho miluji a miluji své soužení a přeji si horoucně, aby se mu líbila, a můj život by bez této lásky neměl smysl. Proč jsme tedy smutní, když se milujeme?

Opřela se o paži milence a dívala se na něj pohledem, který muž stín myšlenek dodával něžnosti a hlubšího významu.

„Viděli jsme se, ale byly to dny plné utrpení. Vzpomínáš si? Pořád jsme byli sledováni. Ach, ta moje sestřenka! Vzpomínáš si na chrám Malatestů? A na pouť k sv. Juliánovi večer před tvým odjezdem?“

„A tady je dopis z Benátek...“

Oba se stejným rozechvěním četli: „Jsem v Benátkách od devátého, *plus triste que jamais*. Benátky mě dusí. Žádný sen se nemůže co do nádhery vyrovnat tomu, co se zdvihá z moře a chiméricky kvete na obloze. Umírám touhou a melancholií. Proč nejsi zde? Kéž bys přijela, jak jsme se kdysi domluvili! Snad bychom našli hodinku, kdy bychom nebyli sledováni! A pak by se k našim vzpomínkám přidala i tahle nejobožtější...“ A na druhé straně: „Mám podivnou myšlenku, která mě celého uchvátí a do hloubi duše mě ničí. Bláznivou myšlenku, sen. Zdá se mi, že by ses zničehonic mohla objevit v Benátkách, abys byla mou!“ A dál: „Krása Benátek je přirozeným rámcem tvé krásy. Tvá barva, ta nádherná, bohatá a podmanivá barva, zcela zhmotnělá do bledé ambry a jiskřícího zlata a možná i do povadlé růže, je ideální barvou, která nešťastněji harmonuje s benátským vzduchem.“

Už několik dní ho pronásledovaly vidiny rozkoše. Touha se mu probouzela v krvi s obzvláštní prudkostí. Stačil vánek, vůně, zašustění, jakékoli hnutí vzduchu, a celá jeho bytost se zachvěla, projel jí záchvěv milosti, zrůžověl ve tváři, zrychlil se mu tep a stal se obětí šíleného zmatku. Schopnost mít intenzivní představy zvyšovala jeho vzrušení. Paměť na pocity byla tak živá a přesná, že se nervům dostávalo od vnitřního přeludu impulzu, který se rovnal síle, jakou mohl způsobit skutečný předmět.

Zdědil po otci zárodky některých vlastností. On, inteligentní a citově založená bytost, v sobě nosil osudné dědictví po tom brutálním muži. Instinkt se v něm však stával vášnivě smyslností dostávala až morbidní formy. A on jí byl zasazen téměř jako ostudnou nemocí. Měl hrůzu z těch horečných blouznění, která ho znenadání přepadala a unášela ho, až ochabl a nebyl schopen přemýšlet. Jen s největším utrpením snášel své nízké vášně, které považoval za degradaci své duše. Některé opakující se návaly brutálnosti mu ničily duši jako vichřice pěstěnou zahradu, uzavíraly mu vnitřní díry a otvíraly v jeho nitru bolestné trhliny, které se pomalu dlouhou dobu nepodařilo zaplnit.

V okamžiku vzplanutí mívával jasný dojem, že přichází od jiné osoby a ne od něho. Někdo cizí do něho vstupoval a ovládal celou jeho podstatu jako neporazitelný uzurpátor, proti němuž je marné se bránit. A jeho pak neustále pronásledovala myšlenka o osudové zbytečnosti vlastních snah.

Jeho hloubavý a bystrý duch si brzy všiml a pochopil, že jakýkoli vnější vliv je zanedbatelný v porovnání s kouzlem, které vyznačuje z propastí, jež on v sobě skrývá. A brzy tedy v sobě začal pěstovat tajnou snahu, která vzrušuje a žene všechny skutečné muže, jimž nezáleží na životě ostatních a kteří touží pouze po poznání životních zákonů, jež řídí pohyb vášní. Podobně jako někteří současní umělci a filozofové, s nimiž sdílel názory, i on se snažil o vytvoření vnitřního světa, kde by mohl žít metodicky, v neustálé rovnováze a svádavosti, a nestarat se o vulgární zmatky a náhody.

Avšak tisíce dědičných osudových vlastností, které nosil v hloubi své podstaty jako nevymazatelné zbytky generací, z nichž pocházel, mu nedovolovaly přiblížit se k vysněnému ideálu a uzavíraly každou zdravou cestu. Jeho nervy, jeho krev, jeho duše před něj stavěly svoje skryté potřeby.

Organismus Giorgia Aurispy se vyznačoval neobvyklou senzibilitou. Senzitivní vlákna, přinášející do centra vnější podněty, nabyvala na vzrušivosti, která několikanásobně přesahovala normální vnímání zdravého člověka, a tak se stávalo, že se mu pocity, běžně považované za příjemné, téměř vždy měnily v pocity bolestné. A kromě toho se mu stávalo, že po řadě bolestných stavů, vyvolaných nenormální citlivostí nervů, vnímal příjemný pocit celým organismem a uchovával si ho v paměti. Zděděné přecitlivělé centrum, které přijímalo sexuální vzruchy, udržovalo organismus v neustálém napětí.

Další organickou zvláštností Giorgia Aurispy byly časté, nestejně intenzivní návaly krve do různých částí mozku. Stávalo se mu, bytosti nesmírně nervózní, že mozkové cévy často ztrácely pružnost a že některé myšlenky a obrazy zaměstnávaly pak jeho mysl neurčitou dobu přes všechny snahy zahnat je.

Takové myšlenky a obrazy, které přemáhaly jeho vůli, někdy vyvolávaly v jeho vědomí dočasné částečné šílenství. A tak sebemenšímu pohybu molekul odpovídaly myšlenky, ba celé skupiny myšlenek tak živých, že je bylo těžké rozoznat od skutečných vjemů. Měly na ně stejný vliv, jaký mívá opium nebo hašiš na některé jedince, v nichž násobí intenzitu pocitů a myšlenek až k halucinacím.

Vědomí Giorgia Aurispy se vyznačovalo nespočetnými myšlenkami a obrazy, bleskovou rychlostí asociací a spojováním jedněch i druhých, značnou snadností vytváření nových citových stavů a pocitů. Uměl výborně používat známého k vytváření neznámého.

Tento muž vysokého intelektu nemohl zapudit romantické sny o štěstí, které v něm vyvolával bůhvíjaký atavismus. Tento inteligentní muž, přestože měl jistotu, že je všechno nestálé, nemohl zapudit svou potřebu hledat štěstí ve vlastnictví jiné osoby. Věděl, že láska patří mezi nejsmutnější lidské city, protože je nejvyšším úsilím člověka o opuštění vnitřní samoty, úsilím, které je, jako všechno ostatní, oč se člověk snaží, zbytečné. On však byl láskou neodolatelně přitahován. Dobře věděl, že láska, protože je to *fenomén*, je *pomíjivou figurou*, která se neustále mění. On však toužil po nekonečném trvání lásky, po lásce, která by vyplnila celou existenci. Věděl, že křehkost ženy je nevléčitelná. Nemohl však odolat naději, že jeho žena bude stálá a věrná až za hrob.

Tento podivný kontrast mezi jasnozřivostí myšlenek a slepotou citu, mezi slabostí vůle a silou instinktu, mezi skutečností a snem v něm vyvolával osudné zmatky. Jeho mozek, zcela zaplněný spoustou osobních psychologických pozorování a analýz odborníků, často zaměňoval a rozkládal vnitřní a vnější svět. Literární návyky na monology, v nichž neustále formulované úvahy přehánějí a zaměňují duševní vztahy, k nimž se váží, ho často přiváděly k omylům o skutečném základu jeho bolesti a zvyšovaly jeho utrpení. Směs myšlených a skutečných citů ho přiváděla do tak komplikovaných a nepravdivých stavů, že se v nich téměř vždycky ztratil jeho cit pro lidství. Myslíval si někdy: Naše podstata je stejná jako podstata našich snů. A cítil, jak z nejzáhadnějších základů jeho bytosti stoupá jako pára něco, čemu každý jednotlivý případ a stav dodává nepopsatelné formy.

Nebyl schopný žádné činnosti, protože veškeré jeho schopnosti byly zcela v zajetí emocí.

Na zemi je jen jediné opojení – absolutní jistota, že druhá osoba vám patří. Já toužím po tomto opojení. Hledal nenalezitelné. Pochybnost ho ovládala až do morku kostí, a on přesto chtěl dosáhnout něčeho, co se nejvíce přičilo jeho charakteru. Jistoty, jistoty v lásce! Ale copak ji tolikrát neviděl, jak se hroutlí pod nepotlačitelnou korozí analýz? Copak ji dlouhá dvě léta nehledal marně? On se o to musel snažit.

Celé jeho vědomí absolutně ovládla touha, protože vjemy, které probíhaly nervy, rozechvívaly to nervové centrum, které odpočinek učinil nejnestabilnějším. Dědičné libido se znovu zuřivě provalilo a ovládlo tohoto jemného milence, který milenkou chtěl nazývat svou sestrou a který toužil po duševním souladu.

V mysli se pomalu obdivoval nahotě milenky. Každý tvar jejího těla nabýval zvláštní, chimérické, téměř nadlidské záře. Obdivoval se i mileniným pohlažením. V každém pohybu bylo tolik intenzivního rozkošného kouzla, že se nedalo téměř postihnout. Byla v nich vůně, světlo, rytmus.

Nádherná bytost! A patří jemu, pouze jemu!

Přijela. Šla po květech jako Madona, která jde udělat zázrak, šla po koberci z květů. Konečně přijela, konečně překročila práh!

Unavená a šťastná teď pohybem hovořícím o její naprosté oddanosti nabídl milovaným rtům tvář zmáčenou slzami. Unavená a šťastná se smála a plakala pod polibky svého milovaného.

Cím to, že při únavě a malátnosti je její krása ještě oduševnělejší? pomyslel si Giorgio. Takhle unavená se mi líbí ještě víc! Poznávám neznámou ženu, která kolem mě prošla toho únorového večera: ženu, *jež neměla v žilách ani kapku krve*. Myslím, že až bude mrtvá, projeví se její krása nejvýsostněji. Mrtvá! A co kdyby zemřela? Stala by se myšlenkou, ideálem. Miloval bych ji mimo život, bez žárlivosti, se stejnoměrnou a klidnou bolestí.

Vzpomněl si, že už jednou si ji představoval, jak bude krásná po smrti. Ach, tenkrát s těmi růžemi! Ve vázách pomalu vadly velké kytyce růží. Bylo to v červnu, na začátku jejich lásky. Ležela nehybně na divanu, skoro jako by nedýchala. Dlouze a zahloubaně si ji prohlížel. Pak ji z pouhé fantazie pokrýval růžemi, pomalu a opatrně, aby ji neprobudil,